

Nieuwe interviewmethode voor het in kaart brengen van de dynamische relationele en seksuele geschiedenis van jongvolwassenen

Daphne van de Bongardt¹, Mirthe Verbeek², Britt Rook^{1,3}

¹ Department of Psychology, Education and Child Studies, Erasmus Universiteit Rotterdam

² Faculteit Sociale Wetenschappen, Universiteit Utrecht

³ Afdeling seksuologie, PsyQ Den Haag, afdeling seksuologie, Parnassia Groep

Samenvatting

Zowel in de wetenschappelijke literatuur als in de klinische praktijk is vooralsnog onvoldoende aandacht voor de verwevenheid tussen liefde en seksualiteit. Vooral jongeren zouden, ten behoeve van een gezonde en positieve seksuele ontwikkeling, gebaat zijn bij meer aandacht in opvoeding en voorlichting voor de complexe relationele context van seksuele beslissingen en interacties. Om deze dynamische samenhang tussen beginnende ervaringen met romantische relaties en seksualiteit van jongeren inzichtelijk te maken, is een nieuwe semigestructureerde interviewmethode ontwikkeld als onderdeel van een grotere studie naar de verwevenheid van liefde en seks binnen jonge koppels. Het ontwikkelde Relationele en Seksuele Geschiedenis (RSG) Interview bestaat uit vijf stappen, en wordt visueel ondersteund door een relatiematrix om in kaart te brengen hoe ontwikkelingen in relationele en seksuele aspecten van vroege intieme relaties (van de adolescentie tot de jongvolwassenheid) met elkaar samenhangen en zich tot elkaar verhouden en hoe jongeren cumulatief (over hun relaties heen) leren over wat ze wel en niet willen in hun intieme relaties. Het uitproberen van de nieuw ontwikkelde RSG interviewmethode in een kleinschalige kwalitatieve studie met $n = 16$ jongvolwassenen (9 vrouwen, 7 mannen) van 19 tot 25 jaar laat zien dat deze geschikt is om op een semigestructureerde manier de chronologische, dynamische en verweven relationele en seksuele geschiedenis van jongvolwassenen uit te vragen. De RSG interviewmethode kan bijdragen aan meer benodigd wetenschappelijk onderzoek naar de associatie tussen liefde en seksualiteit en kan bovendien een waardevol handvat bieden voor de seksuologische en relatie-therapeutische klinische praktijk.

De afgelopen drie decennia heeft wetenschappelijk onderzoek naar de ontwikkeling van jongeren zich op de gebieden van romantische relaties enerzijds en seksualiteit anderzijds, relatief onafhankelijk van elkaar ontwikkeld (Impett, Muise, & Peragine, 2014; Van de Bongardt, Yu, Deković, & Meeus, 2015). Dit is opvallend, aangezien romantische relaties een typische context zijn waarin seksuele gedragingen voor de meeste jongeren plaatsvinden en ontwikkelen (De Graaf, Van den Borne, Nikkelen, Twisk, & Meijer, 2017). Diverse wetenschappers hebben opgeroepen tot meer onderzoek naar seksualiteit *binnen* roman-

tische relaties (zie bijvoorbeeld: Impett et al., 2014; Van de Bongardt et al., 2015). Enkele studies hebben laten zien dat adolescenten die meer aan verkenning deden van hun eigen *dating identity* er gezondere seksuele attituden op nahouden (McElwain, Kerpelman, & Pittman, 2015); jongeren die ooit een serieuze romantische relatie hebben gehad ook meer vertrouwen in zichzelf hebben als seksuele partner (Maas & Lefkowitz, 2015); jongvolwassenen in een vaste, langdurige relatie meer tevreden zijn over hun seksleven (Pedersen & Blekesaune, 2003); en dat zonen met en het begeren van een romantische partner positief bijdragen aan relatietevredenheid en toewijding binnen jonge koppels van 14-21 jaar (Welsh, Haugen, Widman, Darling, & Grello, 2005). Toch is er op dit moment nog veel onbekend over hoe kenmerken van romantische relaties en partners samenhangen met seksuele gedragingen en ervaringen van jongeren. Hoe onderhandelen zij binnen hun romantische relaties over het gebruik van voorbehoedsmiddelen? Hoe ervaren jongeren hun vaardigheden om seksueel plezier te creëren met verschillende romantische partners? Hoe leren jongeren

Dr. D. van de Bongardt is Universitair Docent en Onderzoeker bij de Erasmus Universiteit Rotterdam en hoofdonderzoeker van het Lieve Seks of Sexy Liefde partneronderzoek (NWO-Veni).

M. Verbeek, MSc., was onderzoeksassistent bij de Lieve Seks of Sexy Liefde interviewstudie.

B. Rook, MSc., was onderzoeksassistent bij het Lieve Seks of Sexy Liefde partneronderzoek.

Correspondentie: E: vandebongardt@essb.eur.nl

Ontvangen: 9 april 2019; Geaccepteerd: 12 juli 2019

over hun verschillende relaties heen wat zij wel en niet willen op seksueel gebied? Hoe reflecteren jongeren op hun relationele en seksuele tevredenheid en hoe kruisbestuiven die twee aspecten elkaar? Dit zijn enkele voorbeelden van vooralsnog onbeantwoorde vragen, die voor ons begrip van relationeel, seksueel en algemeen welzijn van jongeren relevant zijn.

Om de dynamische samenhang tussen beginnende ervaringen met romantische relaties en seksualiteit van jongeren inzichtelijk te maken, is een nieuwe semigestructureerde interviewmethode ontwikkeld: het Relationele en Seksuele Geschiedenis (RSG) Interview. Deze methode is ontwikkeld als onderdeel van een grotere studie naar de verwevenheid van liefde en seks binnen jonge koppels (*Lieve Seks of Sexy Liefde?*; Van de Bongardt, 2018). Het huidige artikel dient ter introductie van deze nieuwe methode: het bevat een beschrijving van de ontwikkeling ervan en een illustratie van het type informatie dat deze methode genereert, en eindigt met een reflectie op de wetenschappelijke en klinische toepasbaarheid van deze interviewmethode.

Kwalitatieve levensgeschiedenis methoden

De nieuw ontwikkelde RSG-interviewmethode past in een traditie van verschillende eerdere (inter)nationale studies waarin kwalitatieve levensgeschiedenis methoden zijn gebruikt om gegevens te verzamelen over de relationele en seksuele ontwikkeling van adolescenten en jongvolwassenen. Meer specifiek zijn deze methoden eerder toegepast om retrospectieve gegevens te verzamelen en subjectieve ervaringen op het gebied van ontwikkelende intimiteit en seksualiteit in kaart te brengen (Cense, 2014, 2015; Cense, & Ganzevoort, 2017; Luke, Clark, & Zulu, 2011; O'Sullivan et al., 2007). De gebruikte methoden bestonden veelal uit diepte-interviews, die in wisselende mate een open (Cense, 2014), semigestructureerd (Cense, 2015) of gestructureerd (O'Sullivan et al., 2007) karakter hadden. Dergelijke interviewvormen simuleren een vertrouwd alledaags gesprek, waardoor de geïnterviewde wordt gestimuleerd om open over zijn/haar persoonlijke ervaringen en perspectieven te praten (Boeije, 2009; Kvale, 2007). Eén van de voordelen van deze interviewvormen is dat het aan jongeren de mogelijkheid biedt om over hun subjectieve ideeën en ervaringen te praten in hun eigen stijl en eigen woorden, en om uit te wijden over onderwerpen die voor hen persoonlijk belangrijk en relevant zijn. Op deze manier reflecteren de verzamelde gegevens beter hun persoonlijke en subjectieve ervaringen en perspectieven op het gebied van hun relationele en seksuele geschiedenis. Het is tegelijkertijd ook een doelmatig interview, met vooraf geformuleerde thematische vragen (topiclijst) die aan bod dienen te komen.

Zo hield Marianne Cense op verschillende manieren narratieve (Cense, 2014), biografische (Cense, 2015) en diepte-interviews (Cense & Ganzevoort, 2017) met Nederlandse jongeren (variërend in leeftijd van 12 tot 30

jaar) over hun seksuele geschiedenis/biografie; over de ervaring en uiting van seksuele identiteit en *same-sex* verlangens; en over opvattingen, motivaties en ervaringen met seksueel grensoverschrijdend gedrag. In sommige van deze studies werd tevens gebruik gemaakt van beeldend materiaal om het interview te ondersteunen en te structureren, zoals een levenslijn (Cense, 2014) of de identiteitscirkel (Cense & Ganzevoort, 2017). O'Sullivan en collega's (2007) gebruikten een kaartenstelsel om Amerikaanse adolescenten (12-21 jaar) in een interview-setting verschillende gebeurtenissen (sociale, romantische en seksuele) te laten rangschikken in de chronologische volgorde waarin ze hadden plaatsgevonden, om zo de verschillende typen ontwikkelingstrajecten van hun intieme partnerrelaties in kaart te brengen. Luke en collega's (2011) ontwikkelden een *Relationship History Calendar*, gebaseerd op de *life history calendar* methode, om de relationele en seksuele geschiedenis van Keniaanse jongvolwassenen (18-24 jaar) visueel (in een schematische kalender), retrospectief (over de afgelopen 10 jaar) en gedetailleerd (van maand tot maand) uit te vragen.

Expliciet genoemde (en deels getoetste) voordelen van dergelijke face-to-face interviewmethoden in vergelijking met vragenlijstmethoden is dat ze hogere participatiebereidheid en meer complete data genereren, sociaal-wenselijke antwoorden (en daarmee ook vertekende sekseverschillen) verminderen, en voldoende valide zijn wanneer het doel is om de relationele en seksuele geschiedenis van jongeren uit te vragen (Luke et al., 2011; Rolnick, Gross, Garrard, & Gibson, 1989). Verschillende onderzoekers hebben gepleit dat deze voordelen opwegen tegen de relatief hoge kosten (tijd en geld) die gepaard gaan met deze *in-person* interviewmethoden. Bovendien bleken de relationele en seksuele geschiedenis interviews aan de hand van de *Relationship History Calendar* methode, ondanks de significant minder acceptabele tijdsduur, toch gekenmerkt te worden door significant meer connectie tussen de geïnterviewde jongeren en de interviewers en ook significant meer plezierige ervaring –zowel van interviewers als deelnemers– dan interviews aan de hand van de *Sexual Partnership Questionnaire* (Luke et al., 2011).

Hoewel voorgenoemde interviewmethoden ook deels gericht waren op het retrospectief, chronologisch en diepgaand in kaart brengen van de relationele en seksuele geschiedenis van jongeren, ontbreekt een expliciete focus op (1) de verwevenheid van relationele en seksuele aspecten van intieme relaties, (2) zowel gedrag als beleving (cognities en emoties), en (3) de dynamische en cumulatieve verwevenheid van de elkaar opvolgende relatie-ervaringen. Deze toevoegingen staan centraal in de nieuw ontwikkelde interviewmethode die in dit artikel wordt beschreven.

Het RSG interview: Hoe werkt het?

Het nieuw ontwikkelde Relationele en Seksuele Geschiedenis (RSG) Interview heeft, net als veel van de

ner kon praten over de relatie en over seks. Vervolgens werd de mate van verschil tussen de geïnterviewde en de partners in hun eerdere ervaringen met relaties of seks besproken. Wanneer er een verschil bleek, werd doorgevraagd hoe dat verschil zich uitte. Aan het eind van deze eerste stap hadden de interviewer en de geïnterviewde een globaal visueel beeld van relationele en seksuele aspecten van alle relaties, waarnaar kon worden teruggekoppeld in de volgende stappen. Stap 1 nam, afhankelijk van het aantal te bespreken relaties, het meeste tijd in beslag (±10 minuten per relatie).

Stap 2: Tevredenheid over relaties

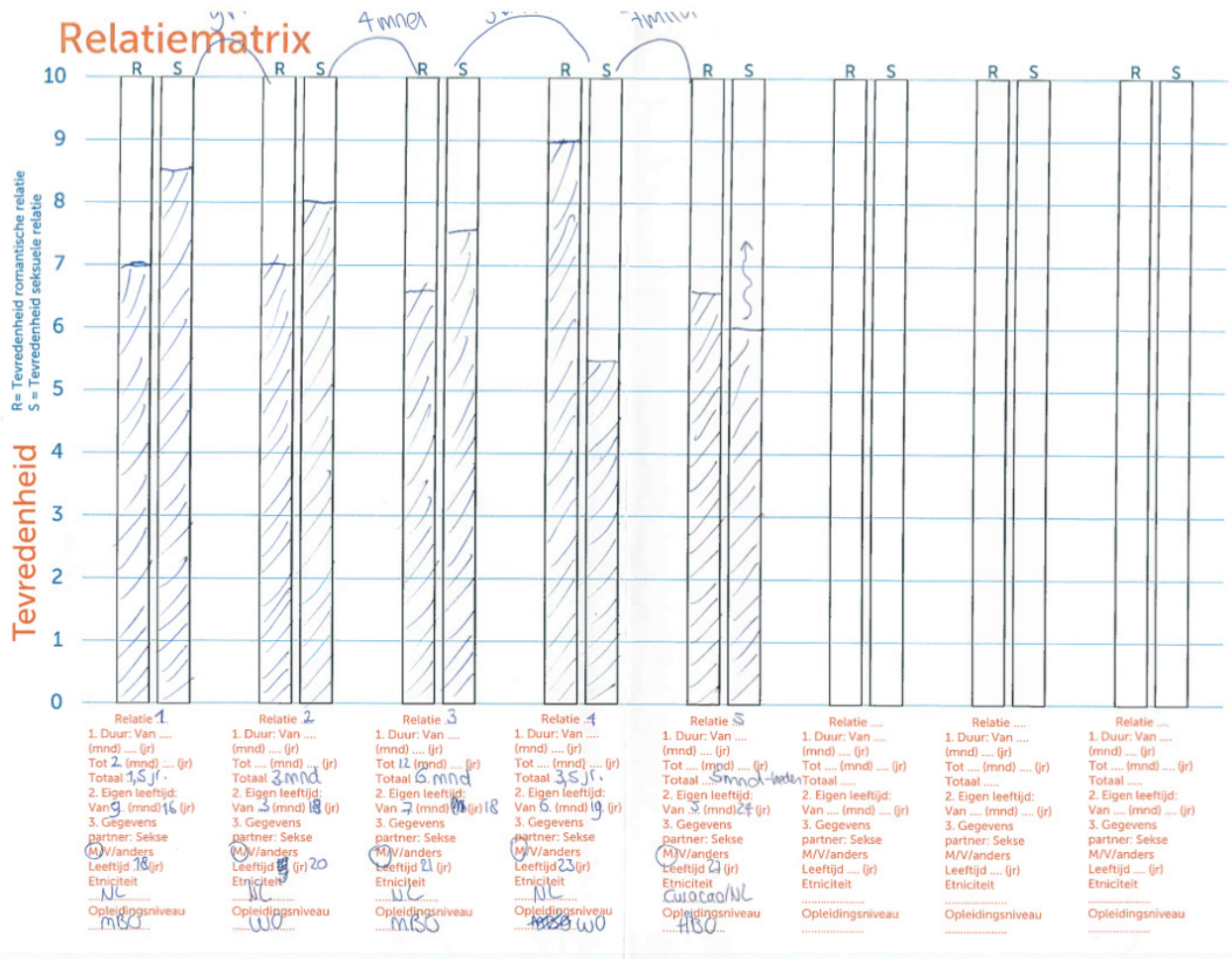
In de tweede stap werd de tevredenheid van de geïnterviewde over alle verschillende relaties in kaart gebracht. Per relatie gaven geïnterviewden op een schaal van 0 tot 10 aan hoe tevreden zij (op dit moment terugkijkend) waren met enerzijds de romantische aspecten

en anderzijds de seksuele aspecten. Vervolgens werd hen gevraagd om dit cijfer toe te lichten. Hier noemden de geïnterviewden de factoren van de relatie die invloed hadden op hun tevredenheidsbeoordeling. Tot slot werd in deze stap ook expliciet gevraagd of geïnterviewden ooit controle of druk hadden gevoeld van de partner, en of er onprettige of ongewenste dingen waren voorgevallen op het gebied van de relatie of seks. Dit had als doel om de geïnterviewde de ruimte te geven om dit te benoemen en hierop te reflecteren.

Stap 3: Overgangen tussen relaties

Om het dynamische karakter van de relationele en seksuele geschiedenis in kaart te brengen, werd in stap 3 ingezoomd op de overgangen tussen de verschillende relaties. Eerst werden hier de feitelijke beschrijvingen van de relatieovergang uitgevraagd, bijvoorbeeld hoeveel tijd er tussen de relaties zat, hoe de relaties eindig-

Figuur 1B. Voorbeeld van een analoge (ruwe) ingevulde relatiematrix na één van de RSG interviews.

Noot. Bij sommige RSG interviews bleek het makkelijker voor de geïnterviewden om de chronologie van hun relaties te duiden aan de hand van hun leeftijden ten tijde van de relaties (punt 2) dan aan de hand van de precieze duur in kalendermaand/-jaar (punt 1). Hierdoor bleef punt 1 bij sommige relatiematrixen (zoals in deze figuur) leeg.

¹ Enerzijds is op basis van wetenschappelijke literatuur bekend dat sociaal-demografische kenmerken, zoals etniciteit en opleidingsniveau, samenhangen met relationele en seksuele ontwikkelingsaspecten van jongeren (D.e Graaf et al., 2017). Anderzijds is de RSG interviewmethode grotendeels exploratief inzetbaar om (vooraf onbekende) patronen in de relationele en seksuele geschiedenis inzichtelijk te maken. Hierbij kunnen ook patronen in partnerkeuze/-selectie naar voren komen. Het uitvragen van sociaal-demografische gegevens van de partners is hierbij relevant, maar er kunnen ook andere partner- of relatiekenmerken worden uitgevraagd, afhankelijk van de wetenschappelijke onderzoeks- of klinische hulpverleningsvraag.

den en hoe volgende relaties begonnen. Hierna werden aan de geïnterviewden gevraagd om na te denken over de positieve en negatieve aspecten op relationeel en seksueel gebied van elke relatie, en de mate waarin ze die van de eerdere relatie naar de volgende relatie hadden meegenomen. Dit konden aspecten zijn die ze fijn vonden aan een relatie en graag weer zouden willen, of juist dingen die ze niet fijn vonden en niet meer wilden. Op de gegeven antwoorden werd vervolgens doorgevraagd, om uit te diepen of het was gelukt om de positieve dingen wel mee te nemen naar de volgende relatie en de negatieve dingen niet, en wat de redenen waren waarom dit wel of niet goed gelukt was.

Stap 4: Holistische integratie van relaties-I

In de vierde stap werd vervolgens verder uitgezoomd naar het overzicht van de hele relatiematrix en gefocust op de algehele relationele en seksuele geschiedenis van de geïnterviewde. Hier werden de geïnterviewden aangemoedigd om te reflecteren op de vraag van welke relatie ze het meest geleerd hadden wat betreft de *positieve relationele aspecten* van een intieme relatie (dus aspecten die ze prettig vonden) en van welke relatie ze het meest hadden geleerd qua *negatieve relationele aspecten* (dus aspecten die ze *niet meer* wilden). Hetzelfde werd vervolgens gevraagd over de *positieve en negatieve seksuele aspecten*.

Stap 5: Holistische integratie van relaties-II

In de vijfde en laatste stap van het RSG interview werd de geïnterviewden gevraagd om wederom op hun hele relatiegeschiedenis terug te kijken, te bedenken hoe prettig of onprettig hun relaties waren, en om daarbij aan te geven in hoeverre die algehele evaluatie aan henzelf, hun partners of aan de match tussen henzelf en de partners lag.

Het RSG interview: Wat voor informatie levert het op?

Na de ontwikkelingsfase is de nieuwe RSG interviewmethode uitgeprobeerd in een kleinschalige kwalitatieve studie met $n = 16$ jongvolwassenen (9 vrouwen, 7 mannen) tussen de 19 en 25 jaar ($M = 23.0$ jaar, $SD = 2.0$). Negen van de zestien participanten hadden op het moment van het onderzoek een romantische relatie. Elf participanten identificeerden zichzelf als "100% heteroseksueel", twee als "voornamelijk heteroseksueel, maar enigszins aangetrokken tot mensen van hetzelfde geslacht", twee als "voornamelijk homoseksueel, maar enigszins aangetrokken tot mensen van het andere geslacht", en één als "panseksueel". Dertien participanten hadden een Nederlandse etnisch-culturele achtergrond en drie een niet-Westerse etnisch-culturele achtergrond (namelijk: Indonesisch, Maleisisch en Braziliaans). Twee participanten studeerden op het moment van het onderzoek aan het HBO en acht aan een universiteit. Vijf participanten waren reeds afgestudeerd van een universiteit en één participant had een MBO opleiding afgerond. Twaalf participanten woon-

den zelfstandig op kamers of in een eigen huurhuis, één in een eigen koophuis en drie woonden nog in hun ouderlijk huis. Het aantal relaties waarover de participanten tijdens de RSG interviews hebben gerapporteerd varieerde van twee tot acht (*Mediaan* = 4 relaties). De duur van de relaties varieerde van 2 weken tot 7.5 jaar ($M = 16.5$ maanden). Van de in totaal 59 gedocumenteerde relaties was het overgrote deel heteroseksueel en twee relaties waren homoseksueel.

Procedure

Nadat de Medisch Ethische Toetsingscommissie (METC) van het Erasmus Medisch Centrum Rotterdam geoordeeld had dat het huidige onderzoek niet toetsingsplichtig was onder de *Wet Medisch-Wetenschappelijk Onderzoek met Mensen* (WMO; dossiernummer: MEC-2018-096), heeft de *Ethische Commissie* van het *Department of Psychology, Education and Child Studies* van de Erasmus Universiteit Rotterdam de studie inhoudelijk ethisch getoetst en goedgekeurd (*Application* #18-037).

Participanten zijn geworven via een flyer die is verspreid op de Erasmus Universiteit Rotterdam en via de directe (persoonlijke) en indirecte (online *social media*) netwerken van de hoofdonderzoeker en de vier onderzoeksassistenten. Om deel te nemen, moesten participanten minimaal 18 jaar oud zijn en minimaal twee heteroseksuele relaties hebben gehad die zowel romantisch als seksueel van aard waren. Het laatste inclusiecriteria gold vanwege de aard en doelstellingen van het RSG interview zoals ontwikkeld in de huidige studie.

De geïnterviewden namen volledig geïnformeerd en vrijwillig deel aan het onderzoek. Zij kregen vóór aangaand aan het interview een informatiebrief waarin het onderzoek, het doel ervan, de gang van zaken, vertrouwelijkheid van gegevens, vrijwilligheid en mogelijkheden tot nadere inlichtingen werden uitgelegd. Een toestemmingsformulier werd ondertekend om te bevestigen dat geïnterviewden de informatie uit de informatiebrief gelezen hadden en instemden met deelname aan het onderzoek. Bij aanvang van elk interview werd de vertrouwelijkheid van gegevens nogmaals benadrukt, alsook het feit dat de geïnterviewden te allen tijde konden stoppen met het interview of deelname aan het onderzoek, zonder opgaaf van reden. Na afloop van het interview ontvingen de geïnterviewden, zoals bij de werving was aangekondigd, een VVV-cadeaubon ter waarde van €20,- euro. Hiervoor tekenden zij een ontvangstbevestiging.

Na een meerdaagse training van de onderzoeksassistenten (met een ontwikkelingspsychologische, (ortho)pedagogische, en/of seksuologische opleidingsachtergrond), zijn eerst vier pilot interviews gehouden met geïnterviewden die net buiten de inclusiecriteria vielen, bijvoorbeeld omdat ze ouder waren (25+). Op basis van deze eerste bevindingen zijn enkele kleine aanpassingen uitgevoerd in de topiclijst. Hierna zijn semigestructureerde diepte-interviews *face-to-face* en

individueel gehouden met de 16 geïnterviewden, op locaties die de geïnterviewden verkozen (bijvoorbeeld op een universiteit, of thuis bij de geïnterviewden zelf). Op alle locaties werd privacy gewaarborgd doordat er geen andere mensen aanwezig waren en kon vrijuit worden gesproken. Alle interviews werden opgenomen met audiorecorders en vervolgens *ad verbum* getranscribeerd. De duur van de interviews varieerde van ± 25 minuten (dit waren bijvoorbeeld geïnterviewden die 2 relaties hadden gehad of wat minder spraakzaam waren) tot ± 120 minuten (dit waren bijvoorbeeld meer spraakzame participanten en deelnemers met meerdere relaties).

Hierna volgt een illustratie van het type informatie dat de ontwikkelde RSG interviewmethode genereert.

Resultaten

Stap 1: Beschrijven van de relationele en seksuele partners en ervaringen

Naast het heteroseksuele karakter van de meeste relaties van de geïnterviewde jongvolwassenen in deze steekproef, betrof het nagenoeg allemaal seriële monogame relaties, hoewel twee relaties werden omschreven als een open relatie. De geïnterviewden scheidden 0 tot 11 jaar in leeftijd met hun partners, en gemiddeld waren de geïnterviewden 1.2 jaar jonger dan hun partner. Echter, wanneer mannen en vrouwen apart werden beschouwd, bleek dat de vrouwen gemiddeld 2.4 jaar jonger waren dan hun (veelal mannelijke) partners, en dat mannen gemiddeld 0.4 jaar ouder waren dan hun (veelal vrouwelijke) partners.

De geïnterviewden gaven aan dat ze bij de meeste relaties in het begin heel verliefd waren. Hoe de verliefdheid vervolgens ontwikkelde, verliep veelal op drie manieren: 1) de geïnterviewde werd al snel minder verliefd, 2) de verliefdheid werd alleen maar sterker, meestal van beide partijen, 3) de verliefdheid was continu sterk aanwezig tot het einde van de relatie (tot de laatste weken of maanden). Het kwam soms voor dat de partner van de geïnterviewden het initiatief nam tot de relatie terwijl de geïnterviewde zelf niet verliefd was of dat de relatie begon om andere redenen dan verliefdheid, zoals 'erbij willen horen' of 'een rebound' (een relatie om de vorige relatie op te vangen omdat de geïnterviewde niet alleen wilde zijn).

Bij de vragen over de feitelijke beschrijvingen van de relaties - zoals de leeftijden, welke seksuele handelingen verricht waren en hoe het zat met anticonceptie - vertelden de geïnterviewden vaak uitgebreid over hoe hun relationele en seksuele geschiedenis was verlopen. Vooral de vragen over hoe goed de geïnterviewden met hun partners konden praten over hun relatie en over seks gaven inzicht in het verloop van de relaties, de beleving daarvan door de geïnterviewde, en de mate waarin dit besproken kon worden met de partner. Hiermee verkregen de interviewers een eerste inzicht in de verschillende relaties en partners.

Stap 2: Tevredenheid met romantische en seksuele aspecten

In Figuur 2 zijn de relationele en seksuele tevredenheidsscores van alle geïnterviewden ($n = 16$) weergegeven. De diagrammen tonen de inter- en intra-individuele variaties in de relationele en seksuele tevredenheidsscores van de geïnterviewde jongvolwassenen.

Relationele tevredenheid

De tevredenheidsscores voor de relationele aspecten varieerden van 1.0 tot 9.5 ($M = 6.8$, $SD = 0.9$), zie Figuur 2. Vaak was het gegeven cijfer een afweging van de meest positieve en meest negatieve aspecten, of een middeling van hoe de relatie in het begin was en hoe het eindigde:

[...] meer ook van, kijk als ik echt puur en alleen onder ons zou moeten omschrijven, misschien wel iets hoger, maar het liep gewoon niet lekker door hoe we erin stonden (...) En ook een beetje door de omgeving die de hele tijd vroeg, wat is het nou, wat is het nou? Dus dat ja, dat liep gewoon niet. (Man, 23 jaar)

Hij was echt zó knap en echt, wow, elke keer dat ik hem zag dacht ik echt 'Hoe kan je bij mij horen', echt zo, dat héél erg. Maar, dus dat aspect was echt, dat was veel meer dan bij [naam #1] dat ik echt 'WOW'. Maar ja, kon je dan weer echt goed met elkaar praten, nou nee eigenlijk niet echt want hij was echt een vette einzelgänger en hij wilde alleen maar dit, dus dat werkte eigenlijk helemaal niet. Dus dan kom ik eigenlijk voor mijn gevoel ook weer een beetje op een 7 uit want ik was wel heel erg verliefd. (Vrouw, 24 jaar)

Lage tevredenheidscijfers (onder de 5.5) werden voornamelijk gemotiveerd vanuit het feit dat de geïnterviewden zelf (nog) niet verliefd waren op hun partner. Gemiddelde cijfers (5.5 – 7.5) werden vaak gegeven als een paar aspecten positief werden beoordeeld, maar andere aspecten tegelijk negatief. Dit kon bijvoorbeeld opgemerkt worden bij één van de vrouwelijke geïnterviewden:

Omdat ik gewoon heel erg voel dat hij met dat wegduwen en trekken heel erg in de war zit en ik weet dat hij mij heel erg leuk vindt en ik vind hem ook heel erg leuk maar daardoor krijg ik niet altijd heel erg, ik krijg het, alleen een tien zeg maar, krijg ik alleen op de momenten als hij mij niet aan het wegduwen is. Dan is het echt fantastisch en dan kan hij bij me liggen en dan is het,

dan krijg ik een 11, zeg maar. Maar als hij in die bui zit van 'Ho', dan krijg ik echt een 3.
(Vrouw, 24 jaar)

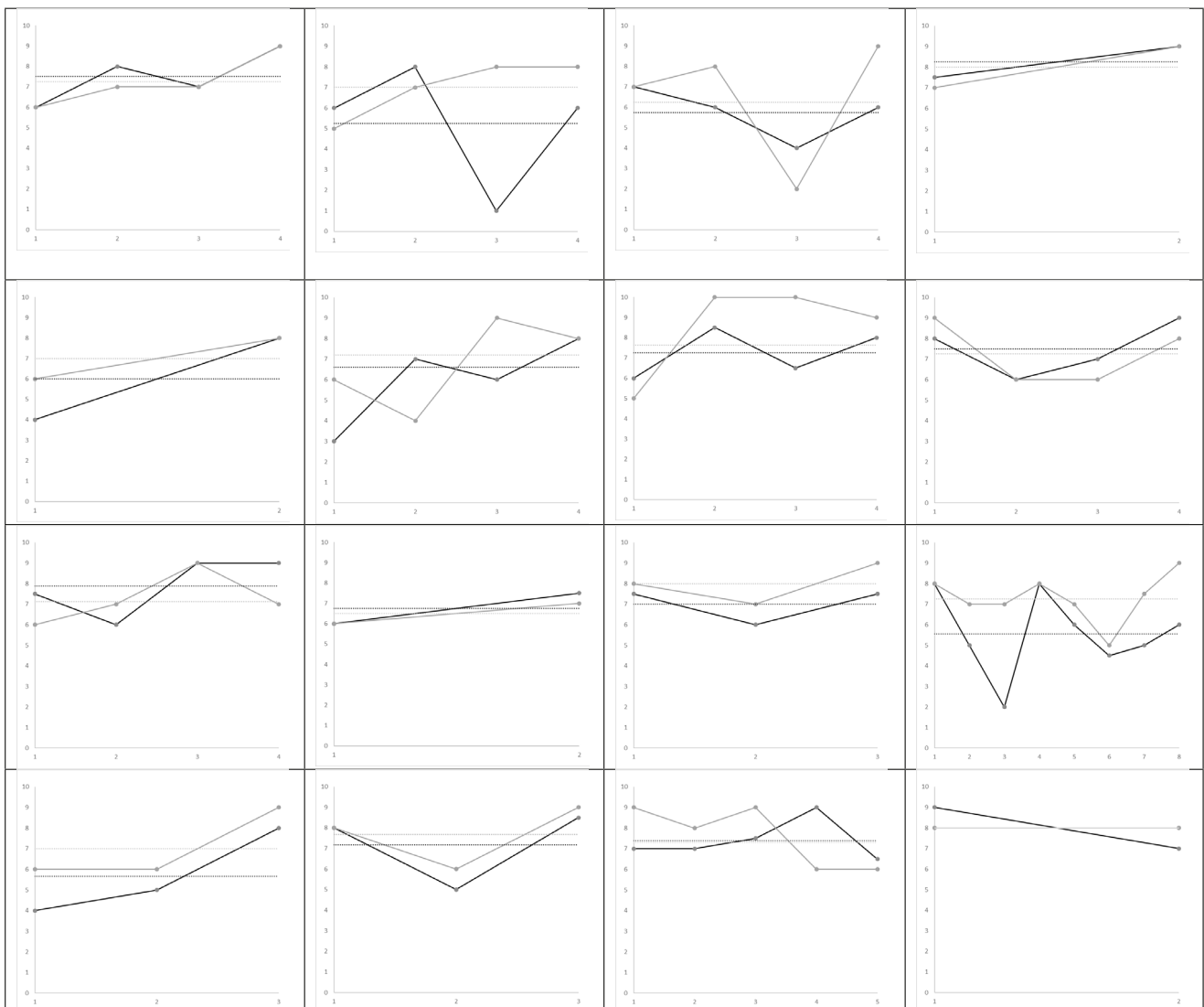
Hogere cijfers (7.5 – 10) onderbouwden geïnterviewden vooral met de aanwezigheid van sterke verliefdheid, een goede match en goed kunnen praten. Vaak werd ook de eerste relatie relatief goed beoordeeld op relationeel vlak, om de reden dat het 'nieuw' was en 'de eerste echte relatie'. Bij hoge cijfers werden ook vaker superlatieven gebruikt (bijvoorbeeld 'super verliefd') en werden bijzondere relatie-aspecten genoemd (bijvoorbeeld 'We hadden hetzelfde doel', 'We hebben het echt lang met elkaar volgehouden', 'We hebben ons samen door een moeilijke tijd heen geslagen').

Seksuele tevredenheid

De geïnterviewden scoorden de seksuele aspecten van hun relaties van 2.0 tot 10.0 ($M = 7.4, SD = 1.5$), zie Figuur 2. Lage cijfers werden vaak onderbouwd met wei-

nig aantrekkingskracht, niet verliefd zijn, een onervaren partner, of dat de seks niet fijn aanvoelde of men zich niet comfortabel voelde bij de seks. Eén mannelijke geïnterviewde gaf als reden voor het lage seksuele tevredenheidscijfer dat zijn partner geen orgasme kon krijgen. Eén van de vrouwelijke geïnterviewden gaf als reden erg veel pijn te hebben ervaren tijdens seks. Ook bij de seksuele aspecten werd vaak een gemiddeld cijfer gegeven als geïnterviewden over een aantal aspecten wel tevreden waren, maar over een aantal andere aspecten minder, bijvoorbeeld wel tevreden over hoe goed ze op elkaar ingespeeld waren en de aantrekkelijkheid van de partner maar dan minder tevreden over hoe de partner omging met SOA-preventie. Bij hogere cijfers werd bijvoorbeeld aangegeven dat de seks heel erg fijn was, dat de partners goed op elkaar ingespeeld waren, dat de seks zorgeloos was en dat er ruimte was om open te zijn en nieuwe dingen te proberen.

Figuur 2. Diagrammen van de inter- en intra-individuele variaties in relationele en seksuele tevredenheidsscores van de geïnterviewde jongvolwassenen ($n = 16$).

Noot. De zwarte en grijze doorlopende lijnen staan voor relationele en seksuele tevredenheidsscores per relatie, respectievelijk. De zwarte en grijze gestippelde indiceren de gemiddelde scores op relationele en seksuele tevredenheid voor alle relaties (min. 2 – max. 8) van elke geïnterviewde.

Verskil in relationele en seksuele tevredenheid

Hoewel voorzichtigheid geboden is bij het interpreteren van kwantitatieve gegevens op basis van een steekproef van 16 jongvolwassenen, is in Figuur 2 te zien dat de geïnterviewden gemiddeld wat meer tevreden waren over de seksuele aspecten van hun relaties ($M = 7.4$) dan over de relationele aspecten ($M = 6.8$). Daarnaast werden verschillende individuele patronen zichtbaar in de wisselwerking tussen relationele en seksuele beleving. Van de 16 geïnterviewden waren er zeven met over alle relaties heen meer seksuele dan relationele tevredenheid, twee met over alle relaties heen meer relationele dan seksuele tevredenheid, één met over alle relaties heen een vergelijkbare relationele en seksuele tevredenheidsscores, en zes met over alle relaties heen een gemixt tevredenheidspatroon (zij waren even vaak meer tevreden met seksuele aspecten dan met de relationele aspecten, of even tevreden met allebei).

De meerwaarde van het visueel inzichtelijk maken van deze variaties tussen personen *en* binnen personen - ook in een relatief kleine steekproef van 16 jongvolwassenen - omvat twee aspecten. Ten eerste toont het aan dat het globaal uitvragen van relationele of seksuele tevredenheid op individueel niveau (bijvoorbeeld over alle relaties heen; "life-time") voor bepaalde doelstellingen potentieel onvoldoende is, omdat dit sterk kan variëren van relatie tot relatie. Ten tweede kan de mate van intra-individuele variatie in de relationele of seksuele tevredenheid *an sich* informatief zijn om de relationele en seksuele geschiedenis van een individu, en patronen daarin, in kaart te brengen en te begrijpen. Deze aanname ligt ook ten grondslag aan alle methoden van dagboekstudies en *experience sampling* (zie bijvoorbeeld: Bolger, & Laurenceau, 2013).

Stap 3: Relatieovergangen

Bij stap 3 kwam voornamelijk informatie naar voren over de relatie-overgangen: hoe hadden de geïnterviewden hun partners leren kennen, hoe en om welke reden werden de relaties beëindigd, en hoeveel tijd zat er tussen opeenvolgende relaties. Een deel van deze informatie komt overigens vaak al in stap 1 naar voren bij de beschrijving van de chronologie van de relaties en kan in deze stap overgeslagen of enkel kort opnieuw bevestigd worden.

Van alle relaties die zijn besproken, is van 44 relaties benoemd hoe deze gestart zijn. De meeste relaties waren begonnen na een ontmoeting tijdens het uitgaan/in de kroeg/op een feestje ($n = 11$ relaties), daarna hebben de meesten elkaar ontmoet op de studie/school ($n = 8$ relaties), via-via ($n = 7$ relaties), via *dating apps* ($n = 7$ relaties) of is de relatie begonnen als een vriendschap ($n = 5$ relaties). Een aantal relaties waren begonnen na een ontmoeting op een studentenvereniging ($n = 3$ relaties), als huisgenoten ($n = 2$ relaties), op werk ($n = 2$ relaties) of tijdens de introductiedagen van de studie ($n = 1$ relatie).

De beëindigde relaties waren meestal door de geïnterviewde zelf verbroken ($n = 28$ relaties), in een aantal gevallen door de partner ($n = 6$ relaties), en soms door beide partners gezamenlijk ($n = 3$ relaties). Er was een grote variatie in de genoemde redenen om de relaties te beëindigen. Deze zijn op te delen in cognitieve, gedragsmatige en emotionele redenen.

Ten eerste waren er cognitieve redenen, gekoppeld aan de cognitieve beleving van de relatie, om de relatie te beëindigen, zoals: twijfels over de relatie, het ervaren van andere levensfasen, een partner of een relatie die niet voldeed aan de verwachtingen, de relatie niet serieus willen maken, het ervaren van een afstand tussen partners, verschillen in verwachtingen van en investering in de relatie, ontevredenheid over de frequentie van contact, of het type relatie dat niet beviel.

Ten tweede werden er gedragsmatige redenen genoemd om de relatie te beëindigen, gekoppeld aan eigen gedrag of dat van de partner, zoals: ontrouw/vreemdgaan door de partner of de geïnterviewde zelf, een partner die controlerend was of zelf controlerend zijn ten aanzien van de partner, weinig of geen goede communicatie (in het algemeen of over gevoelens), veel conflict hebben, een partner die weinig moeite deed voor de relatie, of manipulatief gedrag van de partner.

Ten derde waren er ook emotionele redenen, gekoppeld aan de emotionele beleving van de relatie, om de relatie te beëindigen, waaronder: verliefde gevoelens die waren afgenomen of verdwenen, gevoelens niet durven erkennen, verliefdheid ging niet over in houden van, irritaties of boosheid tussen partners, de partner die ook gevoelens had voor iemand anders, of de emotionele verbinding die verdween.

Andere redenen waardoor een relatie verbroken werd, waren de partner die meer ruimte wilde, het graag zelf willen uitmaken, afstand, vertrek naar het buitenland, bemoeienis van buitenaf, verveling in de relatie, opmerken dat afleiding gezocht werd, partner van volgende relatie ontmoet.

Tot slot werden ook redenen die te maken hadden met de relationele ontevredenheid genoemd als reden om relaties te beëindigen. Echter, seksuele ontevredenheid werd door geen van de geïnterviewden genoemd als reden om een relatie te verbreken.

Er waren over de geïnterviewden heen geen eenduidige patronen in hoeveel tijd er tussen de opeenvolgende relaties zat. De intervallen varieerden van enkele maanden tot een jaar of een paar jaar. De langste periode tussen relaties die naar voren kwam was een periode van drie jaar. Het ontbreken van een tijdsinterval tussen twee relaties (in de vorm van relatie-overlap) kwam bij weinig relatie-overgangen voor. Bij vier geïnterviewden was er één keer een overlap tussen relaties, en bij één geïnterviewde was er twee keer een overlap tussen relaties.

Stap 4: Beoordeling van de meest leerzame relatie

Hoewel bij stappen 2 en 3 vaak al door de geïnterviewden werd aangegeven wat zij zagen als positieve en negatieve aspecten van hun relaties, en welke aspecten ze wel en niet mee wilden nemen naar een volgende relatie, werd in stap 4 door de interviewers dieper ingegaan op deze vergelijkingen. Een aantal geïnterviewden verwees daarbij weer terug naar de gegeven antwoorden bij stappen 2 en 3. Enkele geïnterviewden hadden al bij stap 2 verteld wat ze positief of negatief vonden aan hun relaties ter onderbouwing van de tevredenheidsscores, dus ook naar die stap werd soms gerefereerd bij stap 4. Geïnterviewden bespraken hun relaties in stap 4 in vier gecombineerde opzichten: positieve en negatieve × romantische en seksuele aspecten. Hierbij kwam in grote lijnen naar voren van welke van alle besproken relaties de geïnterviewden het meest geleerd hadden.

Leerzame relaties

Uit de interviews bleek dat voor de meeste geïnterviewden de *langste relatie* de relatie was waar ze het meest van hadden geleerd (positieve aspecten: $n = 8$, negatieve aspecten: $n = 4$). Daarnaast werden ook de eerste en tweede relatie vaak aangewezen als de relatie waar de geïnterviewden het meeste van hadden geleerd, zowel voor de positieve (eerste relatie: $n = 5$, tweede relatie: $n = 4$) als negatieve aspecten van een relatie (eerste relatie: $n = 5$, tweede relatie: $n = 6$). Voor sommige geïnterviewden was de eerste of tweede relatie tevens de langste relatie.

Leerzame relationele aspecten

Op de vraag wat de geïnterviewden het meest hadden geleerd qua *positieve relationele aspecten* noemden zij het volgende: vertrouwen, moeite doen voor elkaar, rekening houden met elkaar, op elkaar kunnen terugvallen, emoties mogen tonen, leuke dingen organiseren voor de ander, samen leuke dingen doen, elkaar vrijheid geven en een partner hebben die je inzichten kan geven.

Bij de *negatieve relationele aspecten* van een relatie werd de balans tussen afhankelijkheid en onafhankelijkheid genoemd als het belangrijkste wat zij uit hun relatie hebben geleerd. Zowel te afhankelijk zijn of te veel onafhankelijk zijn werden hierbij gerapporteerd. Daarnaast noemden geïnterviewden dat het niet hebben van gevoelens voor iemand en desondanks in de relatie blijven hen het meest geleerd heeft over wat ze *niet* wilden in een volgende relatie. Het kon hierbij gaan om gevoelens die weggaan in de loop van de relatie of die al vanaf het begin niet aanwezig waren. Daarnaast werden ook oneerlijkheid, ongelijkwaardigheid, geen (goede) communicatie en verschillende interesses genoemd als antwoord op de vraag wat ze het meest hadden geleerd van hun relaties met betrekking tot wat ze niet meer wilden.

Leerzame seksuele aspecten

Op de vraag wat de geïnterviewden het meest hadden geleerd wat betreft *positieve seksuele aspecten* antwoordden zij: (veel) ervaring opdoen, leren wat fijn is en wat niet (zowel bij zichzelf als bij de ander), dat plezier voor beide partners belangrijk is, communicatie over seksualiteit, ruimte om te experimenteren, seksueel contact zien als iets leuks en als iets wat je niet te serieus moet nemen en variatie in seksueel contact.

Qua *negatieve seksuele aspecten* die ze niet wilden in vervolgrelaties noemden de geïnterviewden: doorgaan met seksueel contact terwijl het pijn doet of terwijl ze eigenlijk geen zin hadden, het hebben van "conservatieve seks" (hiermee werd bedoeld steeds dezelfde positie en weinig variatie), niet praten over seksualiteit, geen plezier en/of genot halen uit seksueel contact en elkaar niet aanvoelen op seksueel gebied.

Stap 5: Rol van match, partner of zelf

In de laatste stap werd de vraag gesteld in hoeverre de beleving van de relaties afhing van de geïnterviewden zelf, de partner of de match tussen de twee. Hierop antwoordden sommige geïnterviewden dat het in hun eerste relaties vooral aan hen zelf lag, omdat ze zich bijvoorbeeld niet konden binden, of nog niet serieus genoeg waren. Sommige geïnterviewden beantwoordden deze vraag gemakkelijk voor *al* hun relaties gezamenlijk, terwijl anderen het antwoord op deze vraag loskoppelden voor hun verschillende relaties. Zij vonden dat het per relatie verschilde of ze zichzelf, hun partner of de match de grootste rol toewezen. Toch kwamen veel geïnterviewden uiteindelijk uit op het belang van de match, omdat deze uiteindelijk leidde tot de individuele reacties van de partner en henzelf. Soms bleek uit één antwoord juist een combinatie van de rol van de geïnterviewden zelf, de partners én de match, wat de mogelijke verwevenheid van deze drie aspecten aantoont:

Ja, ik geloof dat alles wel van twee kanten komt [match], maar dat ik ook misschien wel een beetje ongeluk had met het type jongens wat het dan was [partners]. Want ik weet wel, dat ik echt een ideaalbeeld had [zelf]. Vanaf relatie 2, ja eigenlijk na dat hele incident zeg maar, had ik wel echt een ideaalbeeld van jongens en dat ze daaraan moesten voldoen en als dat niet lukte dan zei ik daar meestal wel wat van. Ja ik zei niet 'je voldoet niet aan mijn beeld', maar wel van 'waarom doe je zo, waarom kan je niet gewoon lief doen of zo' weet ik veel. En dan kreeg ik daar heel vaak ruzie over [match]. (Vrouw, 19 jaar)

Ervaringen van geïnterviewden

De feedback die we van de geïnterviewden terugkregen was positief. De meesten vonden het leuk om te worden geïnterviewd over deze onderwerpen, vonden het interessant om op deze manier hun eigen relatiegeschiedenis in kaart te brengen en gaven aan dat ze er op een andere manier over nadachten. Een aantal geïnterviewden noemde dat het prettig was dat iemand van hun eigen leeftijd het interview afnam, maar dit is uiteraard geen voorwaarde voor het gebruik van de RSG methode.

Klinische toepasbaarheid

Hoewel de RSG interviewmethode is ontwikkeld ten behoeve van onderzoeksdoeleinden, kan deze methode ook toegepast worden in de klinische praktijk. Ter illustratie van de klinische toepasbaarheid van de ontwikkelde RSG interviewmethode is deze door één van de auteurs van dit artikel, die tevens werkzaam is als seksuologisch behandelaar, gebruikt bij een casus. Het ging hierbij om een man van begin 30 jaar die naar eigen zeggen vastliep in zijn seksuele gedachten, fantasieën en gedragingen. Hij ervoer schaamte ten aanzien van het bespreken van seksualiteit. Om zichzelf beter te begrijpen werden de eerste vier stappen van het RSG interview doorlopen. Er werden bijvoorbeeld vragen gesteld over de verliefdheid en de seksuele ervaringen binnen zijn eerdere relaties, de communicatie tussen partners over de relatie en seksualiteit en wat de cliënt hiervan vond (de tevredenheid met die communicatie). Daarnaast werd uitgevraagd wat hij geleerd had uit zijn relaties en in hoeverre het hem lukte om het geleerde en de wensen en grenzen mee te nemen naar een volgende relatie. De methode bood een duidelijke leidraad om de relationele en seksuele geschiedenis van de cliënt uit te vragen. De manier van vragen, namelijk om chronologisch bepaalde aspecten per relatie uit te vragen, hielp om bepaalde patronen in zijn gedrag inzichtelijk te maken en om een compleet beeld te vormen van zijn ervaringen op relationeel en seksueel gebied en de verwevenheid hiertussen. Het interview hielp de cliënt om zelf meer inzicht te krijgen in zijn eigen relationele en seksuele ontwikkeling. Hij zag in dat partners bij wie hij zich niet veilig voelde, of dat nu kwam door hemzelf of door de partner, ervoor zorgden dat hij niet open durfde te zijn over zijn seksuele fantasieën. De RSG methode werd verder toegepast om zijn opvoedingssituatie te bevragen (bijvoorbeeld: hoe er thuis met seksualiteit werd omgegaan en welke boodschappen hij van huis uit had meegekregen over seksualiteit) en de wisselwerking hiervan met zijn relationele en seksuele ontwikkeling. Door op deze manier zijn geschiedenis in kaart te brengen, konden verklaringen en oplossingen voor zijn hulpvraag gevonden worden. Zo kon hij bijvoorbeeld beter begrijpen waarom hij tegen zijn huidige partner niet open durfde te zijn over zijn seksuele voorkeuren.

Discussie

Het doel van de huidige studie was het ontwikkelen en uitproberen van een methode die het mogelijk maakt om de dynamische samenhang tussen beginnende ervaringen met romantische relaties en seksualiteit van jongeren op een structurele, kwalitatieve, retrospectieve manier te schetsen, met specifieke aandacht voor intra-individuele ontwikkeling, overgangen tussen relaties, en de eigen cumulatieve beleving. De nieuw ontwikkelde semigestructureerde interviewmethode, het Relationele en Seksuele Geschiedenis (RSG) Interview, maakt het mogelijk om in kaart te brengen hoe ontwikkelingen in romantische en seksuele aspecten van vroege intieme relaties met elkaar samenhangen en zich tot elkaar verhouden. Samenvattend geeft het RSG interview in vijf stappen informatie over: de chronologische relatiegeschiedenis inclusief de kenmerken van de verschillende relaties (stap 1), de tevredenheid (inclusief onderbouwing) over deze relaties op relationeel en seksueel gebied (stap 2), de overgangen tussen de relaties (stap 3), de positieve en negatieve aspecten geleerd uit deze relaties zowel op relationeel als seksueel gebied (stap 4), en een reflectie op de rol die de geïnterviewde zelf, de partners of de dynamiek tussen partners (match) hebben in de positieve of negatieve algehele evaluatie van de relatiegeschiedenis (stap 5).

Bruikbaarheid van de RSG interviewmethode en de daaruit volgende gegevens

Zoals beschreven, levert het RSG interview een veelzijdige en unieke verzameling onderzoeksdata op, die zowel *geïntegreerd* over personen heen als ook *individueel* kunnen worden gebruikt ter inzicht in de chronologische, dynamische en verweven relationele en seksuele geschiedenis van jongvolwassenen. Er zijn diverse aanpassingen denkbaar voor de ontwikkelde RSG interviewmethode. Hoewel de methode specifiek ontwikkeld is voor het uitvragen van een reeks van (minimaal 2) intieme relaties, zou de methode ook gebruikt kunnen worden bij één relatie; de vragen in stap 1 en stap 2 lenen zich daarvoor. Deze stappen kunnen bovendien ook worden gebruikt om iemands *huidige relatie* op een gestructureerde manier uit te vragen en in kaart te brengen. Daarnaast kunnen niet alleen relaties worden meegenomen die zowel romantisch als seksueel van aard zijn, maar kunnen ook niet-romantische seksuele partners of niet-seksuele romantische partners worden bevroegd. Enkele deelnemers van deze studie gaven bijvoorbeeld aan dat zij ook van hun losse seksuele contacten hadden geleerd over wat ze wel of niet wilden op seksueel gebied. Het semigestructureerde karakter van het RSG interview geeft de mogelijkheid om dergelijke contacten meer expliciet uit te vragen. De RSG interviewmethode biedt eveneens de mogelijkheid om het meer uitgebreid over *negatieve ervaringen* te hebben, bijvoorbeeld indien de focus meer ligt op grensoverschrijdende ervaringen of seksueel trauma, of om juist meer in te zoomen op

positieve aspecten, zoals de ontwikkeling van seksueel plezier over intieme relaties heen. Bovendien biedt de RSG interviewmethode de mogelijkheid om toe te spitsen op *specifieke doelgroepen*, zoals hetero-, homo- of biseksuele individuen, of individuen met verschillende culturele achtergronden. In alle gevallen kan het gehele RSG interview (desgewenst in aangepaste vorm) of delen ervan worden toegepast in onderzoek, afhankelijk van de informatie die men wenst te verzamelen.

Wetenschappelijke toepasbaarheid

De RSG interviewmethode is een waardevolle aanvulling voor zowel wetenschappelijk onderzoek als de klinische praktijk, aangezien beide gebieden meer aandacht behoeven voor kennis over en inzicht in de verwevenheid tussen liefde en seks en hoe de ontwikkeling van beide domeinen samen verloopt. De RSG interviewmethode is ontwikkeld als onderdeel van een grotere studie naar de verwevenheid van liefde en seks binnen jonge koppels (*Lieve Seks of Sexy Liefde?*; Van de Bongardt, 2018) en is ook te gebruiken door andere onderzoekers die willen bijdragen aan meer benodigd wetenschappelijk onderzoek naar de links tussen liefde en seksualiteit en, meer specifiek, de dynamische samenhang tussen beginnende ervaringen met romantische relaties en seksualiteit van jongeren. Het inzichtelijk maken (*beschrijven*) van deze patronen in relationele en seksuele beleving - hetzij op individueel niveau (gangbaar voor klinische doeleinden), hetzij op groepsniveau (gangbaar voor onderzoeksdoeleinden) - biedt een opstap naar het verkennen van mogelijke factoren die ten grondslag liggen aan relationele, dan wel seksuele (on)tevredenheid (*verklaren*). Wetenschappelijk onderzoek laat bijvoorbeeld zien dat er significante verbanden zijn tussen (veranderingen in) seksuele tevredenheid (gelinkt aan seksuele communicatie, seksuele vaardigheden, frequentie van seks, aantal seksuele partners, veilige seks, middelengebruik) en relationele tevredenheid (gelinkt aan liefde, toewijding, gehechtheid, emotionele sensitiviteit en relatiestabiliteit; Auslander et al., 2007; Davis et al., 2006; Sprecher, 2002; Zimmer-Gembeck, See, & O'Sullivan, 2014).

Behalve de inhoudelijk informatie die kan worden ingewonnen met deze methode, is het ook mogelijk om de manier waarop er tijdens het RSG interview wordt gesproken over de onderwerpen te bestuderen, bijvoorbeeld middels een discourse-analyse. Hiermee kunnen bijvoorbeeld scripts met betrekking tot intimiteit, romantische relaties en seksualiteit inzichtelijk worden gemaakt (Simon & Gagnon, 1986).

Klinische toepasbaarheid

Ook in de klinische praktijk kan deze methode worden toegepast. Zo kan de methode een waardevol handvat bieden voor *intake*gesprekken in een seksuologische of relatie-therapeutische *setting*. Ook kan het cliënten helpen om zichzelf op dat gebied beter te begrijpen en in sommige gevallen is inzicht in de relationele en

seksuele geschiedenis van cliënten zelfs cruciaal voor het opstellen van een effectief behandelplan. De RSG interviewmethode leent zich goed voor het inzichtelijk maken en het creëren van een beter begrip van de intieme relatiepatronen en ontwikkelende seksualiteit van cliënten, bijvoorbeeld met betrekking tot bepaalde partnerkeuzes of waarom relaties (regelmatig of op een problematische manier) afgebroken worden. Deze methode kan ook deel uitmaken van een bredere bevraging van de levensgeschiedenis van cliënten (bijvoorbeeld in combinatie met opvoeding of relaties met leeftijdgenoten). Ook hier geldt dat het gehele RSG interview (desgewenst in aangepaste vorm) of delen ervan kunnen worden toegepast in een seksuologische of relatie-therapeutische behandeling.

Limitaties en vervolg

De hier beschreven RSG interviewmethode is ontwikkeld en uitgeprobeerd met een niet-representatieve steekproef bestaande uit hoogopgeleide jongvolwassenen met voornamelijk Nederlandse etnisch-culturele achtergrond en voornamelijk heteroseksuele intieme relatie-ervaringen. Vervolgstudies moeten nagaan welke aanpassingen eventueel nodig zijn voor gebruik bij jongeren met een niet-westerse etnisch-culturele achtergrond (zie bijvoorbeeld: Cense, 2014; Cense & Ganzevoort, 2017), met lagere opleidingsniveaus (MBO, VMBO, praktijkonderwijs), met een verstandelijke beperking, of homoseksuele/lesbische/biseksuele jongeren (zie bijvoorbeeld: Cense & Ganzevoort, 2017) en in welke vorm deze methode te gebruiken is voor doelgroepen van andere leeftijden (jongere adolescenten of oudere volwassenen). Tot slot is de RSG interviewmethode nu ontwikkeld als een manier om *retrospectieve* gegevens te verzamelen, door participanten te bevragen over hun ervaringen in het *verleden*. Het is echter ook toe te passen in een *prospectief* onderzoeksdesign. Zo hebben Thomson en Holland (2003) in een longitudinale kwalitatieve studie gedurende negen jaar een steekproef van ±100 Britse jongeren gevolgd en meermaals geïnterviewd over hun ontwikkeling. Hoewel deze onderzoeksmethode arbeidsintensief is - zowel voor onderzoekers als deelnemers - beperkt het de risico's van *memory bias* door ervaringen meer in *real time* te bevragen in plaats van retrospectief. Hierdoor levert het mogelijk meer betrouwbare gegevens op over de stapsgewijze ontwikkeling van ervaringen met intieme relaties, de complexe dynamische samenhang tussen beginnende ervaringen met romantische relaties en seksualiteit van jongeren en hun daarbij horende cumulatieve beleving.

Conclusie

De nieuw ontwikkelde Relationele en Seksuele Geschiedenis interviewmethode biedt een methode om meer inzicht te krijgen in de retrospectieve en chronologische relationele en seksuele ontwikkeling van jongvolwassenen. In tegenstelling tot vergelijkbare methoden, heeft het RSG interview expliciet een focus op (1) de verwevenheid van relationele en seksuele aspecten van intieme relaties (bijvoorbeeld de relationele context van seksuele beslissingen en interacties), (2) zowel gedrag als cognitieve en emotionele beleving (bijvoorbeeld relationele en seksuele tevredenheid), en (3) de dynamische en cumulatieve verwevenheid van de elkaar opvolgende relatie-ervaringen (bijvoorbeeld hoe ze leren over wat ze wel en niet willen in hun intieme relaties). Hoewel de methode intensief is, werd de RSG interviewmethode - net als de vergelijkbare *Relationship History Calendar* methode (Luke et al., 2011) - door interviewers en de geïnterviewde jongvolwassenen ervaren als leuk, interessant en prettig. De methode (topiclijst en relatiematrix) is aan te passen naar gelang verschillende wetenschappelijke en klinische doeleinden en kan uiteindelijk een waardevolle bijdrage leveren aan een gezonde en positieve relationele en seksuele ontwikkeling van jongeren en hun algemene welzijn.

Literatuur

- Auslander, B. A., Rosenthal, S. L., Fortenberry, J. D., Biro, F. M., Bernstein, D. I., & Zimet, G. D. (2007). Predictors of sexual satisfaction in an adolescent and college population. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*, 20, 25-28. doi:10.1016/j.jpag.2006.10.006
- Boeije, H. R. (2009). *Analysis in qualitative research*. London, England: Sage Publications.
- Bolger, N., & Laurenceau, J. P. (2013). *Intensive longitudinal methods: An introduction to diary and experience sampling research*. New York: The Guilford Press.
- Cense, M. (2014). Sexual discourses and strategies among minority ethnic youth in the Netherlands. *Culture, Health & Sexuality*, 16, 835-849. doi:10.1080/13691058.2014.918655
- Cense, M. (2015). Andere cultuur, andere grens? Jongeren en seksueel grensoverschrijdend gedrag. In M. H. W. Geeraets (Red.), *Intieme relaties en seksualiteit* (pp. 89-95). Bohn Stafleu van Loghum. doi:10.1007/978-90-368-0968-9_10
- Cense, M., & Ganzevoort, R. R. (2017). Navigating Identities: Subtle and public agency of bicultural gay youth. *Journal of Homosexuality*, 64, 654-670. doi:10.1080/00918369.2016.1196992
- Davis, D., Shaver, P. R., Widaman, K. F., Vernon, M. L., Follette, W. C., & Beitz, K. (2006). "I can't get no satisfaction": Insecure attachment, inhibited sexual communication, and sexual dissatisfaction. *Personal Relationships*, 13, 465-483. doi:10.1111/j.1475-6811.2006.00130.x
- De Graaf, H., Van den Borne, M., Nikkelen, S., Twisk, D., & Meijer, S. (2017). *Seks onder je 25^e. Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2017*. Delft: Uitgeverij Eburon.
- Impett, E. A., Muise, A., & Peragine, D. (2014). Sexuality in the context of relationships. *APA handbook of sexuality and psychology*, 1, 269-315. doi:10.1037/14193-010
- Kvale, S. (2007). *Doing Interviews. The Sage qualitative research kit*. London, England: Sage Publications.
- Luke, N., Clark, S., & Zulu, E. M. (2011). The Relationship History Calendar: Improving the scope and quality of data on youth sexual behavior. *Demography*, 48, 1151-1176. doi:10.1007/s13524-011-0051-2
- Maas, M. K., & Lefkowitz, E. S. (2015). Sexual esteem in emerging adulthood: Associations with sexual behavior, contraception use, and romantic relationships. *The Journal of Sex Research*, 52, 795-806. doi:10.1080/00224499.2014.945112
- McElwain, A. D., Kerpelman, J. L., & Pittman, J. F. (2015). The role of romantic attachment security and dating identity exploration in understanding adolescents' sexual attitudes and cumulative sexual risk-taking. *Journal of Adolescence*, 39, 70-81. doi:10.1016/j.adolescence.2014.12.005
- O'Sullivan, L. F., Cheng, M. M., Harris, K. M., Brooks & Gunn, J. (2007). I wanna hold your hand: The progression of social, romantic and sexual events in adolescent relationships. *Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, 39, 100-107. doi:10.1363/3910007
- Pedersen, W., & Blekesaune, M. (2003). Sexual satisfaction in young adulthood cohabitation, committed dating or unattached life? *Acta Sociologica*, 46, 179-193.
- Rolnick, S. J., Gross, C. R., Garrard, J., & Gibson, R. W. (1989). A comparison of response rate, data quality, and cost in the collection of data on sexual history and personal behaviors. Mail survey approaches and in-person interview. *American Journal of Epidemiology*, 129, 1052-1061. doi:10.1093/oxfordjournals.aje.a115209
- Simon, W., & Gagnon, J. H. (1986). Sexual scripts: Permanence and change. *Archives of Sexual Behavior*, 15, 97-120. doi:10.1007/BF01542219
- Sprecher, S. (2002). Sexual satisfaction in premarital relationships: Associations with satisfaction, love, commitment, and stability. *The Journal of Sex Research*, 39, 190-196. doi:10.1080/00224490209552141
- Thomson, R., & Holland, J. (2003). Hindsight, foresight and insight: The challenges of longitudinal qualitative research. *International Journal of Social Research Methodology*, 6, 233-244. doi:10.1080/1364557032000091833
- Van de Bongardt, D. (2018). *Lieve seks of sexy liefde? (Veni-onderzoek: Lovely sex or sexy love? A dynamic and dyadic study on the interrelationship between youths' romantic and sexual development; NWO dossiernummer: 451-17-016)*. Erasmus Universiteit Rotterdam. URL: www.lsslproject.nl
- Van de Bongardt, D., Yu, R., Deković, M., & Meeus, W. (2015). Romantic relationships and sexuality in adolescence and young adulthood: The role of parents, peers and partners. Editorial introduction to special issue. *European Journal of Developmental Psychology*, 12, 497-515. doi:10.1080/17405629.2015.1068689
- Welsh, D. P., Haugen, P. T., Widman, L., Darling, N., & Grello, C. M. (2005). Kissing is good: A developmental investigation of sexuality in adolescent romantic couples. *Sexuality Research & Social Policy*, 2, 32-41. doi:10.1525/srsp.2005.2.4.32
- Zimmer-Gembeck, M. J., See, L., & O'Sullivan, L. (2015). Young women's satisfaction with sex and romance, and emotional reactions to sex: Associations with sexual entitlement, efficacy, and situational factors. *Emerging Adulthood*, 3, 113-122. doi:10.1177/2167696814548060

Financiering: Dit onderzoek is mogelijk gemaakt door een subsidie van het Fonds Stimulering en Ontwikkeling Seksuologie (Fonds SOS) van de Nederlandse Wetenschappelijke Vereniging Voor Seksuologie.

Dankbetuiging: Met dank aan onderzoeksassistenten Chantie Luijten en Xja- Hong Kels Xuan voor de dataverzameling, en aan alle jongvolwassenen die hebben deelgenomen aan dit onderzoek.

Belangenconflict: De auteurs hebben geen belangenconflict.

Summary

New interview method for sketching the dynamic relational and sexual history of young adults

In the scientific literature as well as clinical practice, insufficient attention is being paid to the interconnectedness between love and sex. Especially youth would, for the purpose of healthy and positive sexual development, benefit from more attention in parenting and education for the complex relational context of sexual decisions and interactions. To gain more insight into the dynamically intertwined early experiences with romantic relationships and sexuality of youth, a new semi-structured interview method was developed as part of a larger study on the interrelatedness of love and sex within young couples. The developed Relational and Sexual History (RSH) Interview consists of five steps and is visually supported by a relationship matrix to sketch how developments in relational and sexual aspects of early intimate relationships (from adolescence to young adulthood) are interrelated with each other, and how youth learn cumulatively (across their relationships) about what they do and do not want in their intimate relationships. The newly developed RSH interview method has been first applied in a small-scale qualitative study with $n = 16$ young adults (9 women, 7 men) between 18 and 25 years. This initial study showed that the method is suitable to assess the chronologic, dynamic, and intertwined relational and sexual histories of youth in a semi-structured manner. The RSH interview method may advance scientific research on the links between love and sexuality and may be a valuable tool for sexological and relationship-therapeutical clinical practice.

Keywords: Relationships, Sexuality, Developmental history, Young adults, Semi-structured interview method

Trefwoorden: Relaties, Seksualiteit, Ontwikkelingsgeschiedenis, Jongvolwassen, Semigestructureerde interviewmethode.

BIJLAGE 1: RSG Interview Topiclijst

Stap 1

Breng alle intieme relaties van de geïnterviewde chronologisch in kaart. Beschrijf per relatie:

- Relatie #...
- Duur:
- Eigen leeftijd: van (jr) - tot (jr)
- Gegevens partner
 - Sekse: M / V / Anders:
 - Leeftijd: (jr)
 - Etniciteit:
 - Opleidingsniveau:

Was er een verschil in eerdere ervaringen tussen jou en deze partner (met relaties en/of seks). Bijvoorbeeld: had de een al meer ervaring hiermee dan de ander? Hoe uitte zich dat?

Hoe zat het met verliefdheid? *Vraag open stellen, eventuele doorvragen zijn:*

- Was jij verliefd, en was dit wederzijds / niet wederzijds? Hoe verliefd was jij, en hoe verliefd was de ander? Hoe ontwikkelde de verliefdheid zich gedurende de relatie?

Welke seksuele dingen hebben jullie in deze relatie gedaan? Je mag ook de nummers noemen.

1. Bloot voelen of strelen
2. Manuele seks:
 - a. De ander vingeren/ aftrekken
 - b. Door de ander worden afgetrokken/gevingerd
3. Orale seks:
 - a. De ander pijpen/beffen
 - b. Door de ander worden gepijpt/gebeft
4. Vaginale penetratie
5. Anale penetratie

Hoe vaak hadden jullie gemiddeld seks per week? Wisselde deze frequentie over tijd?

Hoe vaak was er bij de seksuele activiteiten een orgasme voor jouw partner?

Hoe vaak was er bij de seksuele activiteiten een orgasme voor jou zelf?

- Nooit
- Zelden
- Soms (een paar keer)
- Vaak
- (Bijna) altijd

Hebben jullie voorbehoedmiddelen gebruikt?

- Zo ja: wat voor soort (condooms, de pil, anders)? En hoe lang?
- Hoe consistent was jij/waren jullie in gebruik van condooms/pil/anders? (alle typen uitvragen)
- Hoe gingen de gesprekken/onderhandelingen hierover (wel/niet consistent condoom/pil/anders-gebruik)?
 - Gemakkelijk/Lastig?
 - Lagen jullie onderling op één lijn?
 - Of hadden jullie een andere mening?

Hoe ging de overgang van wel (consistent) condoom/pil/anders gebruik naar niet (consistent) condoom/pil/anders gebruik, of andersom? (alle typen uitvragen)

- Wanneer?
- Reden?
- Gemakkelijk/Lastig?
- Lagen jullie onderling op één lijn?
- Of hadden jullie een andere mening?

Hoe goed konden jullie met elkaar praten

- Over jullie relatie?
 - Wat je wel of niet prettig vond/wilde?
 - Hoe vaak spraken jullie daarover?
 - Waarover spraken jullie wel/niet? Waren er taboes?
 - Wat ging wel/niet goed in deze gesprekken? Was er een verschil in jullie visie op relaties?
- Over seks?
 - Wat je wel of niet prettig vond/wilde?
 - Hoe vaak spraken jullie daarover?
 - Waarover spraken jullie wel/niet? Waren er taboes?
 - Wat ging wel/niet goed in deze gesprekken? Was er een verschil in jullie visie op seks?

Stap 2

Noteer per relatie de tevredenheid van de geïnterviewde. Geef per relatie een score op de schaal van 1 tot 10.

- “Hoe tevreden was jij met deze relatie wat betreft de romantische aspecten? Geef een cijfer op een schaal van 1 tot 10?”
 - Vraag open stellen, eventueel toelichten dat het gaat over de tevredenheid met de romantische aspecten van de relatie, bijv. de verliefdheid, liefde, affectie, warmte, steun, dynamiek, saamhorigheid, partnerschap, communicatie, etc.
 - Vraag bij elke score *waarom* de geïnterviewde deze score geeft.
- “Hoe tevreden was jij met deze relatie wat betreft de seksuele aspecten? Geef een cijfer op een schaal van 1 tot 10?”
 - Vraag open stellen, eventueel toelichten dat het gaat over de tevredenheid met de seksuele aspecten van de relatie, bijv. fysieke aspecten (aantrekking), de frequentie van seksuele activiteiten, het soort seksuele activiteiten, de kwaliteit van de seksuele interacties, etc.
 - Vraag bij elke score *waarom* de geïnterviewde deze score geeft.
- In hoeverre voelde jij controle en druk van de ander in jullie relatie of tijdens seks?
- Heb je onprettige/ongewenste dingen gedaan/meegemaakt (op relatie- of seksueel gebied)?

Stap 3

Als je nu kijkt naar elke relatie-overgang:

- Hoeveel tijd zat er tussen deze twee relaties?
- Hoe ging het einde van de vorige relatie (waarom werd de relatie verbroken, en door wie?).
- Hoe ging het begin van de volgende relatie (hoe kenden jullie elkaar, en wie initieerde de relatie)?
- Welke *positieve* aspecten (dingen die je prettig vond en wel weer wilde) van de vorige relatie heb je ‘meegenomen’ naar de volgende relatie?
 - Welke *positieve romantische* aspecten van de relatie?
 - Welke *positieve seksuele* aspecten van de relatie?
 - In hoeverre heb je dit wel/niet succesvol kunnen doen? Waarom?
- Welke *negatieve* aspecten (dingen die je *niet* prettig vond en *niet* meer wilde) van de vorige relatie heb je ‘meegenomen’ naar de volgende relatie?
 - Welke *negatieve romantische* aspecten van de relatie?
 - Welke *negatieve seksuele* aspecten van de relatie?
 - In hoeverre heb je dit wel/niet succesvol kunnen doen? Waarom?

Stap 4

Als je nu terugkijkt op jouw hele relatiegeschiedenis:

- Van welke relatie of relaties heb je het meest geleerd of meegenomen wat betreft de *positieve* aspecten (dingen die jij prettig en belangrijk vindt in een intieme relatie)?
 - Uit welke relatie of relaties heb jij de *positieve romantische* aspecten gehaald die jij prettig en belangrijk vindt in een intieme relatie?
 - Uit welke relatie of relaties heb jij de *positieve seksuele* aspecten gehaald die jij prettig en belangrijk vindt in een intieme relatie?
- Van welke relatie of relaties heb je het meest geleerd of meegenomen wat betreft de *negatieve* aspecten (dingen die jij niet prettig vindt en niet wilt in een intieme relatie)?
 - Uit welke relatie of relaties heb jij de *negatieve romantische* aspecten gehaald die jij niet prettig vindt en niet wilt in een intieme relatie?
 - Uit welke relatie of relaties heb jij de *negatieve seksuele* aspecten gehaald die jij niet prettig vindt en niet wilt in een intieme relatie?

Stap 5

Als je nu terugkijkt op jouw hele relatiegeschiedenis, en bedenkt hoe goed of prettig (of juist niet) jouw intieme relaties waren:

- In hoeverre denk jij dan dat dit
 - (a) af heeft gehangen van jou zelf (jouw rol als partner)
 - (b) af heeft gehangen van jouw partner(s)
 - (c) af heeft gehangen van de match tussen jou en jouw partner(s) en gezamenlijke relatie-dynamieken?